

Prof.zw. dr hab.Wojciech Pyziół

RECENZJA

**rozprawy doktorskiej Pana mgr Mateusza Blochera p.t.
„Podstawowy rachunek płatniczy i umowa podstawowego rachunku
płatniczego”**

**Promotor:Prof.dr hab.Aleksander Chłopecki (Uniwersytet
Warszawski)**

A.Uwagi ogólne o temacie rozprawy

1. Już na samym wstępie mojej recenzji pragnę stwierdzić, iż praca doktorska p. Mateusza Blochera stanowi bardzo wartościowe opracowanie przede wszystkim, choć oczywiście nie wyłącznie, z uwagi na swój w pełni nowatorski charakter. Temat, którego opracowania podjął się doktorant, jest w doktrynie polskiej tematem całkowicie nowym i dotąd jeszcze w ogóle nieopracowanym monograficznie. Już ten fakt sprawia, iż rozprawa mgra Blochera jawi się – niejako „z konieczności” - jako dzieło w pełni oryginalne i wnoszące istotny wkład w rozwój doktryny prawa bankowego rozumianego jako istotna część zarówno publicznego, jak i prywatnego prawa gospodarczego.

2. Obrany przez doktoranta temat należy do trudnych m.in. z powodu wielości dotyczących go, a nie do końca skoordynowanych ze sobą aktów normatywnych (prawo UE, ustawa – Prawo bankowe, ustawa o usługach płatniczych).

3. W tym punkcie mojej recenzji pragnę zgłosić tylko jedną wątpliwość dotyczącą tytułu rozprawy. Nie jest dla mnie jasne, dlaczego doktorant wyodrębnia „podstawowy rachunek płatniczy” od „umowy podstawowego rachunku płatniczego”. Przecież o podstawowym rachunku płatniczym można mówić wyłącznie w kontekście umowy o otwarcie i prowadzenie takiego rachunku (rachunek, o którym mowa nie może „istnieć” bez takiej umowy).

B. Określenie celu badawczego-konstrukcja rozprawy

1. Końcowy efekt (i zarazem wartość) każdej rozprawy naukowej, w tym i rozprawy doktorskiej zależy w decydującym stopniu od właściwego „zdefiniowania” problemu naukowego, który w danej rozprawie ma być „rozwiązany” (zob. art. 13 ustawy z 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w dziedzinie sztuki oraz art. 187 ust. 2 aktualnie obowiązującej ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce). Doktorant dokonał tego „zdefiniowania” w sposób prawidłowy (s. 16). Jego głównym celem badawczym było ustalenie charakteru prawnego umowy podstawowego rachunku płatniczego. Natomiast główną tezą autora rozprawy było stwierdzenie, iż tzw. umowa podstawowego rachunku płatniczego stanowi „funkcjonalną modyfikację umowy rachunku bankowego”, zaś podstawowy rachunek płatniczy jako taki może być uznany za „szczególny typ rachunku płatniczego”.

2. Nie mam zastrzeżeń ani co do określenia celu badawczego ani co do samych tez rozprawy. Wydaje mi się jedynie, iż już w ramach części wstępnej (rozdz. pierwszy) autor powinien był określić bardziej dokładnie zagadnienia bardziej szczegółowe, których rozwiązanie miało być przesłanką takiego czy innego sposobu realizacji zakreślonego przez niego celu badawczego.

3. Zakreślonymu przez autora celowi badawczemu odpowiada konstrukcja rozprawy. Jej założenia autor realizuje w sposób prawidłowy i zdyscyplinowany. Poszczególne zagadnienia szczegółowe zostały omówione we właściwej kolejności i we właściwych proporcjach.

C. Aspekty formalno-warsztatowe rozprawy

1. Ocena strony formalno-warsztatowej jest ogólnie pozytywna, aczkolwiek z pewnymi zastrzeżeniami. Autor uwzględnił i należycie przeanalizował wszystkie odnośne regulacje prawne, zarówno unijne jak i polskie.

2. Gdy chodzi o dotychczasowy dorobek doktryny polskiej w zakresie objętym tematem rozprawy, to należy mieć na względzie, iż o ile ilość opracowań poświęconych problematyce ogólnej rachunku bankowego, czy rachunku płatniczego jako takiego jest stosunkowo znaczna, o tyle zagadnieniom dotyczącym podstawowego rachunku płatniczego poświęcono, jak dotąd, niewiele uwagi, co jest zapewne – w pewnym stopniu – konsekwencją „nowego” charakteru odnośnych regulacji prawnych. Jednak cały dorobek doktryny polskiej został przez autora uwzględniony w stopniu całkowicie zadowalającym. Należy przy tym z naciskiem podkreślić, iż dorobek, o którym mowa został wykorzystany w sposób „twórczy” (a nie jedynie w sposób czysto „sprawozdawczy”). Autor w wielu przypadkach krytycznie ocenia poglądy poszczególnych autorów czyniąc to jednak zawsze w sposób rzetelny i wyważony.

3. Mam natomiast pewne uwagi krytyczne co do zakresu wykorzystania literatury obcej. Skoro autor – słusznie – uwzględnia ustawodawstwo unijne i ustawodawstwo wybranych państw członkowskich UE, to należało oczekiwać nieco szerszego wykorzystania literatury obcej (zamieszczona na końcu pracy bibliografia obejmuje tylko kilka pozycji

zagranicznych). Jednak ten mankament – na szczęście – nie rzutuje na ogólną ocenę rozprawy, która pozostaje wysoka.

4. Strona ściśle redakcyjna (język pracy, przypisy itp.) nie budzi żadnych zastrzeżeń.

D. Ogólna ocena rozprawy pod względem merytorycznym

1. Pod względem merytorycznym recenzowana praca zasługuje na ogólnie wysoką ocenę z następujących powodów.

Po pierwsze, jest to pierwsze w doktrynie polskiej opracowanie całościowe o charakterze monograficznym poświęcone problematyce umowy o podstawowy rachunek płatniczy.

Po drugie, recenzowana rozprawa jest opracowaniem w pełni oryginalnym, które zawiera nie tylko podsumowanie dotychczasowego stanu wiedzy, ale ponadto cały szereg samodzielnych ustaleń i wniosków dotyczących zarówno kwestii ogólnych, jak i kwestii bardziej szczegółowych. Nie ulega wątpliwości, iż mamy tu do czynienia z rozprawą stanowiącą wkład w rozwój polskiej doktryny prawa prywatnego gospodarczego, a w szczególności prawa bankowego.

Po trzecie, autor wykazał umiejętność prawidłowego określania problemów mieszczących się w zakresie objętym tematem pracy oraz umiejętność ich rozwiązywania w oparciu o zawsze należycie pogłębioną argumentację prawniczą.

I wreszcie, po czwarte, autor wykazał ogólnie wysoki poziom wiedzy w zakresie prawa prywatnego gospodarczego (a w jego ramach – prawa bankowego). Z uwagi na powyższe jestem zdania, iż recenzowana rozprawa z pewnością zasługuje na wydanie w formie monografii książkowej.

E. Uwagi polemiczne o charakterze szczegółowym

1. Jest obowiązkiem recenzenta rozprawy doktorskiej zgłoszenie pod jej adresem również i kilku uwag o charakterze krytycznym bądź polemicznym. Spełniając ten obowiązek pragnę zaznaczyć, iż zamieszczone poniżej uwagi nie mogą rzutować na ogólną ocenę recenzowanej rozprawy, która jest wysoka. Uwagi te stanowią jedynie wyraz pewnych wątpliwości recenzenta, które zapewne zostaną rozwiane w trakcie publicznej dyskusji nad rozprawą.

2. Już na wstępie tego fragmentu mojej recenzji muszę stwierdzić, iż polemika z doktorantem jest ogólnie rzecz biorąc utrudniona. Doktorant bowiem napisał swoją rozprawę w sposób na tyle „zręczny”, iż trudno jest się „pryczepić” (używam tu kolokwialnego wyrażenia) do jego poglądów. Wynika to z niezwykle starannej analizy problemu i bardzo pogłębionego prezentowania poglądów przez doktoranta.

Wątpliwość pierwsza- czy rzeczywiście rachunek wspólny może być rachunkiem podstawowym tylko wówczas, gdy wszyscy współposiadacze spełniają warunki do posiadania rachunku podstawowego. Kwestia ta wymagałaby stosownego pogłębienia (s. 90).

Wątpliwość druga – jest wątpliwe, czy dostawcy usług płatniczych mogą rozszerzać zakres usług świadczonych w ramach umowy o rachunek podstawowy (s. 100). Oczywiście bank (jako dostawca) może w umowie z klientem rozszerzyć zakres „funkcjonalności” rachunku

podstawowego. Ale problemem pozostaje, czy będzie to nadal „rachunek podstawowy” (n.p. z konsekwencjami m.in. w zakresie opłat).

Wątpliwość trzecia- w recenzowanej pracy znaleźć można – niestety – liczne powtórzenia – dot. to m.in. –kwestii obowiązków informacyjnych stron umowy o podstawowy rachunek płatniczy.

Wątpliwość czwarta – mam wątpliwości co do tego, czy jest sensowne odróżnianie obowiązku świadczenia usługi podstawowego rachunku płatniczego od obowiązku zawarcia umowy podstawowego rachunku płatniczego. Wszak „rachunek podstawowy” nie może istnieć bez „umowy rachunku podstawowego” .

Wątpliwość piąta – dotyczy sposobu realizacji roszczenia podmiotu uprawnionego do zawarcia umowy o otwarcie rachunku podstawowego. Wątpliwość ta dotyczy funkcjonalności rozwiązań ustawowych przewidzianych w aktualnie obowiązujących regulacjach prawnych. Być może lepszym funkcjonalnie rozwiązaniem byłoby ustalenie treści stosunku umownego pomiędzy podmiotem ubiegającym się o zawarcie umowy o rachunek podstawowy a określonym dostawcą w drodze stosownej decyzji administracyjnej (na wzór rozwiązań przyjętych w ustawie - Prawo energetyczne).

Wątpliwość szósta – problemem jest, czy istnieje w ogóle „roszczenie o zawarcie umowy” skoro nie wiadomo jaka jest treść takiego roszczenia.

Co do zasady, może tu chodzić o zawarcie umowy o „minimalnym” zakresie „funkcjonalności”. Nie jest jasne, jak ma być realizowane owe roszczenie w sytuacji, gdy, podmiot „uprawniony” posiada już rachunek podstawowy w innym banku.

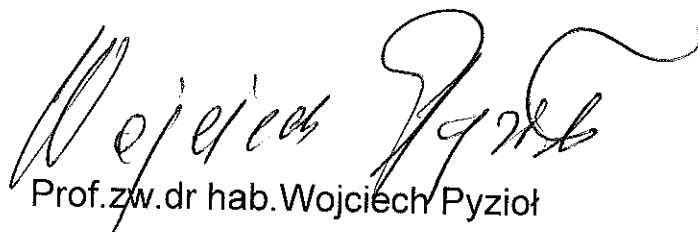
Wątpliwość siódma-dotyczy sposobu realizacji roszczenia o zawarcie umowy o rachunek podstawowy. Jeśli bowiem „podmiot uprawniony” złoży wniosek o otwarcie rachunku podstawowego, to powstaje problem ustalenia treści odnośnego stosunku prawnego jeśli podmiot „uprawniony” żąda czegoś więcej niż to wynika z przepisów normujących minimalne wymogi funkcjonalności rachunku podstawowego. Doktorant powinien był rozważyć, czy mogą wchodzić w grę i inne procedury rozstrzygania sporów na tle dostępu do podstawowego rachunku płatniczego. W grę mogłoby wchodzić podejmowanie decyzji wydawanej przez właściwy organ (n.p. Komisję Nadzoru Finansowego), nakazujący „nawiązanie” stosunku prawnego,

F. Konkluzja

Recenzowana rozprawa jest w pełni oryginalnym i ogólnie bardzo wartościowym zagadnieniem naukowym, które w doktrynie polskiej nie było, jak dotąd, przedmiotem monografii. Doktorant wykazał umiejętność prowadzenia samodzielnych badań naukowych. Wykazał również wysoki poziom wiedzy w zakresie prawa bankowego oraz prawa gospodarczego prywatnego.

Mając powyższe na względzie jestem zdania, iż recenzowana rozprawa spełnia w całej rozciągłości wymogi stawiane rozprawom doktorskim przez obowiązujące przepisy ustawowe i może stanowić podstawę dla dalszych stadiów przewodu doktorskiego.

Kraków, 2 marca, 2020 r.

Prof. zw. dr hab. Wojciech Pyziół